

Słowińska, Dorota

Skarby Mazowsza - Malowany Puchar Szklany I/II w. n. e.

Przegląd Pruszkowski nr 1, 7-8

2009

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dorota Słowińska

dyrektor Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego

Skarby Mazowsza

– Malowany Puchar Szklany I/II w. n.e.

W dniu 26 maja 2009 r. w Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy w Pruszkowie odbyła się międzynarodowa konferencja popularnonaukowa poświęcona najcenniejszemu zabytkowi, wchodzącemu w skład pruszkowskiej kolekcji. Malowany Puchar Szklany, o którym mowa, pochodzi z cmentarzyska zlokalizowanego w miejscowości Zaborów położonej w gminie Leszno. Stanowisko zlokalizowane jest w bezpośrednim sąsiedztwie jednej z wielkich osad hutniczych i jednocześnie wchodzi w skład potężnego skupiska osadniczego wiążącego się z Mazowieckim Centrum Metalurgicznym. Obydwa stanowiska tworzą niezwykle zespół. Z omawianego terenu znanych jest wyjątkowo mało cmentarzysk, ponadto dotychczas nie udało się zarejestrować innego zespołu pozostającego w tak wyraźnych wzajemnych relacjach.

Mazowieckie Centrum Metalurgiczne funkcjonujące w okresie od II w p.n.e. do początku III w n.e. jest częścią światowego dziedzictwa kulturowego. Ośrodek tworzy kilkaset olbrzymich, niejednokrotnie samowystarczalnych osad nastawionych na wysoce wyspecjalizowaną, masową produkcję żelaza. W schyłkowych fazach starożytności Mazowieckie Centrum pełniło rolę swoistego zaplecza zbrojeniowego dla całej „Barbarzyńskiej” Europy. Czytelny jest niezwykle silny związek między jego działalnością a wielkimi wydarzeniami politycznymi, jakie w owym czasie rozgrywały się w Europie Środkowej, gdzie zlokalizowana była strefa konfrontacji dwóch światów – Cesarstwa Rzymskiego i Barbaricum. To

właśnie Mazowsze stało się „Źródłem Żywiołu”, który pod koniec IV wieku i na pocz. V wieku rozlał się po całym kontynencie, nieodwracalnie zmieniając jego oblicze i stając się początkiem współczesnej Europy.

Niezwykłym świadectwem wysokiej rangi, jaką pełnił w antycznym świecie mazowiecki ośrodek, pozostają zabytki wchodzące w skład kolekcji pruszkowskiego muzeum. W jej bogatych zbiorach znaczące miejsce zajmują tzw. „importy rzymskie”, zaś pośród nich na szczególną uwagę zasługuje Malowany Puchar Szklany z Zaborowa. To przepięknie zdobione naczynie pochodzące z warsztatu w Karanis w Egipcie odbyło na przełomie I/II w n.e. odległą podróż i dotarło na teren dzisiejszego Zachodniego Mazowsza, by stać się ostatecznie własnością jednego z jego mieszkańców. Nie wiemy w jaki sposób wszedł on w jego posiadanie: czy poprzez wymianę handlową, której przedmiotem z drugiej strony musiało być bezcenne w owym czasie żelazo, czy też puchar był podarunkiem dla osoby zajmującej wśród ówczesnych mieszkańców tych ziem wysoką pozycję społeczną – kwestia ta nadal pozostaje dla nas tajemnicą. Zdobiony scenami walk gladiatorów puchar był dla starożytnego hutnika na tyle cennym przedmiotem, iż zabrał go on w swą ostateczną podróż w zaświaty.

Szklane naczynie stało się jednym z nielicznych darów, w jaki wyposażono zmarłego. W tym kontekście zostało ono odkryte w 2 połowie lat 80-tych.

Puchar z Zaborowa, obok swej nieocenionej wartości historycznej, stanowi wręcz zjawiskowe dzieło sztuki starożytnej. Dekorowane szklane naczynia do picia są znaleziskami bardzo rzadkimi, nawet na terenie Imperium Rzymskiego. Tej rangi zabytek jest sam w sobie ewenementem w skali światowej, tym bardziej zaskakującą pozostaje jego obecność na obszarze dzisiejszych ziem polskich.

Puchar z Zaborowa jest jednym z najbardziej niezwykłych i zarazem cennych skarbów ziemi mazowieckiej, stanowiącym jednocześnie ozdobę kolekcji pruszkowskiego muzeum.